

Slovenska skupnost pred kongresi

Pomlad je vedno čas kongresov. Stranke bodo letos v vsedravnem merilu pregledale svoje delovanje in si dale nova vodstva. To so nekatere — kot DC — pred kratkim že naredile. Sedaj so na vrsti druge stranke, od komunistov do socialnih demokratov, socialistov in liberalcev. Vsa italijanska politika torej letos od predkongresnih do kongresnih obdobj pili in šili svoje politične vrhove in nenazadnje tudi ideje.

To seveda velja v enaki meri za manjšinske stranke v državi. Južnotirolci so že decembra to naredili in potrdili svojo politično smer in vodstvo. Spomladi je med drugim na vrsti kongres valdostanske stranke, ki že tudi na široko prireja sekcije predkongresne sestanke in zborovanja. In v tem okviru moramo jasno beležiti tudi kongresne priprave v slovenski stranki naše dežele. Slovenska skupnost ima letos v najbližji prihodnosti vse svoje kongrese: oba pokrajinska, v Trstu in v Gorici, ter deželni kongres. Vse te pa pravljajo sekcijski sestanki ali kongresi, za izbiro delegatov in nakazovanje bodočega delovanja baze. Pravkar je bil tudi mladinski deželni kongres Slovenske skupnosti.

Letos je vse to še v večjem razmahu. Pred nami je precej stvarno pričakovanje zakonske zaštite s strani vlade oziroma parlamenta. Junija bodo evropske volitve in prav gotovo bo tudi tu v eni ali drugi obliki slovenska stranka zraven. Prihodnje leto pa bodo pomembne upravne, zlasti občinske volitve tako na Goriškem kot na Tržaškem. Zato je sedaj kongres na vseh ravneh odločilnega pomena in pravzaprav tista tribuna, s katere naj se nakaže politična linija stranke za tako važne trenutke manjšinskega političnega življenja.

Na svojih pokrajinskih kongresih mora slovenska stranka začrtati svojo politično pot na Tržaškem oziroma Goriškem. Sedanja politični okvir, odsotnost ali sodelovanje Ssk v krajevnih upravah, njeni načrti za specifične pokrajinske probleme, te so glavne točke, na katerih bosta osnova na ta dva kongresa. Poleg vsega tega pa imamo še notranje organizacijska vpraša-

dalje na 2. strani ■

Mladi Slovenske skupnosti na kongresu

»Skupni nastop na volitvah najbolje odraža enotnost manjšine«

Pred vhodom na Pomorsko postajo v Trstu je v nedeljo, 5. t.m., velik transparent vabil na Tretji deželni kongres Mladinske sekcije Slovenske skupnosti. Prisotnost številnih mladih somišljenikov slovenske stranke, a tudi gostov in predstavnikov raznih organizacij je pričala, da je Mladinska sekcija Slovenske skupnosti imela v zadnjih letih pomembno politično, družbeno in kulturno vlogo med slovensko narodno skupnostjo v zamejstvu.

Kongres se je začel z »Zdravljico«, ki jo je pod vodstvom Hermana Antoniča zapel Dekliški zbor Devin. Sledilo je poročilo dosedanjega deželnega predsednika mladinske sekcije Davida Slobca, ki je strnjeno podal obračun delovanja od zadnjega kongresa, aprila leta 1985 do danes.

Nastopa predstavnikov Zveze socialistične mladine Slovenije in Zveze slovenske kmečke mladine sta pričala o plodnem in konstruktivnem zanimanju mladih članov Slovenske skupnosti za sedanjo družbeno in politično stvarnost v matični domovini. Pozdravi predstavnikov Zveze komunistične mladine Italije, Mladinskega odbora Slovenske kulturno gospodarske zveze in mladih italijanskih socialistov pa so omogočili tudi pregled odnosov med mladinskimi političnimi organizacijami v zamejstvu.

Udeležence kongresa je pozdravil tudi tajnik koroške Katoliške mladine Hanzi Sticker, Miha Vrbinc pa je v imenu pobudnikov akcije »Slovenščina, moj jezik« povabil mladince Slovenske skupnosti, naj se udeležijo velikega mladinskega praznika, ki bo septembra na Koroškem.

»Razlaščenje podedovanega imetja je dejanje, ki presega gospodarski aspekt in zadeva družbenokulturni in etnični aspekt ter teži po sproščanju procesov alienacije in asimilacije« (Tako beremo v spisu prof. G. Valusija »Študija za ocenitev učinka, ki ga imajo na okolje posegi, predvideni v podrobnem urbanističnem načrtu za področje Bazovice«).

V TEH DNEH DRUŽBA SINCROTRONE TRIESTE PRITISKA NA OBLASTI, DA BI ČIMPREJ DOBILA ZEMLJIŠČA PRI BAZOVICI.

OBRAMBA ZEMLJIŠČ PRI BAZOVICI JE OBRAMBA VSE SLOVENSKE MANJŠINE!

PAZIMO, DA PEŠČICA POLITIKOV NE BO PRODALA CELOTNE SKUPNOSTI ZARADI LASTNIH KORISTI!

Skupina za obrambo okolja - Trst

Deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar je članom Mladinske sekcije izrekel tople besede zahvale in pohvale za vse delo, ki ga opravljajo v stranki. Poudaril je, da so mladi enakopravna komponenta v stranki, in predlagal še večjo zavzetost in ustvarjalnost pri novih pobudah.

Sledil je govor dosedanjega tajnika mladinske sekcije Damjana Terpina. Svoj

dalje na 3. strani ■

Za dejansko Evropo!

Nedavno je federalistična mešana skupina evropskega parlamenta izvedla med državljani dvanajstih članic EGS anketo, v kateri so anketiranci odgovarjali na vprašanja o ustavodajni oblasti Evropskega parlamenta, o možnosti evropske vlade, o skupni obrambni, denarni in zunanji politiki. Za pravo oz. ustavodajno vlogo parlamenta se je izreklo nad 50% vprašanih v Italiji, državah Beneluxa, Franciji, Zahodni Nemčiji, Portugalski, Španiji, Irski

in Grčiji. Pod to mejo pa so odgovorili v Veliki Britaniji in na Danskem. Za evropsko vlado se je izreklo 53% v vseh državah članicah razen v Vel. Britaniji in na Danskem. Za skupno obrambo se je izjavilo skupno 72 na 100. Skupen denar zahteva 56 anketirancev na 100 (odnos v posameznih državah je približno enak prej navedenim). Nadalje si 59% želi tudi skupno zunanjo politiko. V primeru ustanovitve

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 12. marca, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Sola za starše« (Zarko Petan); 11.00 Nediški zvon; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aldo Nicolaj: »Blagi pokojnik, ljubi možje«; 15.00 Šport in glasba ter prenos z naših prireditev; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 13. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Tigrova duša — spomini na Alberta Rejca; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Ne prezirimo: pogovori o doktorskih razpravah v zadnjih letih pri nas; 12.40 Mešani zbor »Universitetskoret Muko« iz Kopenhagana; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Goriški razgledi; 15.00 Homer: »Odiseja«. Epska pesnitev; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Komorni orkester Camerata labacensis; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 14. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Svet v črno-belem; 12.40 Mešani zbor »Universitetskoret Muko« iz Kopenhagana; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Od Milj do Devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Detektiv Prismoda«, nagradna odjaja za mlade detektive; 14.30 Iz Benečije; 15.00 Homer: »Odiseja«. Epska pesnitev; 15.15 Novica iz sveta lahke glasbe; 16.45 Postni govor; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Komorni orkester Camerata labacensis; 18.00 »Slovensko pismo«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 15. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Zdravniška posvetovalnica; 12.40 Mešani zbor »Református Kollégiumi Kántus« iz Debrecene na Madžarskem; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi; 15.00 Homer: »Odiseja«. Epska pesnitev; 15.15 V našem zaporu (zabavna oddaja s kvizi in nagradami); 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Organistka Angela Tomanič; 18.00 Večna ženska proza; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 16. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Slovenska postna premissljevanja; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Živeti zdravo; 12.40 Mešani zbor »Református Kollégiumi Kántus« iz Debrecene na Madžarskem; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dvignjena zavesa; 15.00 Homer: »Odiseja«. Epska pesnitev; 15.15 Pri nas na obisku (pevci in skupine slovenske lahke glasbe); 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Ženski zbor Vrhnika ter mešani zbor Svoboda iz Zreč; 18.00 »In exillium« — dekan Viktor Kos piše župnijsko kroniko; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 17. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Koroški portreti; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Ženske in politika; 12.40 Mešani zbor Ars Musica iz Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Od Milj do Devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Pravljčni svet v barvah«; 14.30 Zapisi in glasba; 15.00 Homer: »Odiseja«. Epska pesnitev; 15.15 Naši kraji in ljudje; 16.45 Postni govor; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 18. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Narava ima vedno prav; 12.40 Mešani zbor Ars musica iz Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Glas od Rezije«; 15.00 Zabavno-glasbeni program. Vodi Peter Cvelbar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 »Zamislil sem si stvar za gledališče ali potovanje skozi čas«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Na jugoslovanskem Jugu je položaj še vedno napet

Iz Prištine prihajajo uradne potrditve o novih aretacijah. Na seji komunistov prištinske univerze so potrdili aretacijo ravnatelja študentskega centra Ismeta Jašanića, upravnika hale »25. maja« Kadruše Islamića in vodje centra za informiranje pokrajinskega komiteja Zveze komunistov Kosova Ibra Osmanija. Nihče pa doslej še ni zanimal vesti o priporu člana pokrajinskega komiteja partije Ekrema Arifića, ravnatelja podjetja Elektrokosovo Ljazerja Krašnice in drugih ravnateljev večjih kosovskih podjetij.

Dokajšnja senzacija pa je povzročila izjava zveznega ministrstva za obrambo, ki označuje pisanje časopisov Pobjeda in Politika Expres za lažno in zlonamerno. Pobjeda je namreč v petek, 3. t. m., objavila vest, da so vojaške oblasti sestavile seznam vojaških starešin albanske narodnosti, ki naj bi bili zapleteni v organizacijo demonstracij in v priprave za nastop kontrarevolucije. Na seznamu naj bi bilo 107 vojaških starešin, med temi celo en general. Članek je dan kasneje priobčila tudi Politika Expres, ki pa zatrjuje, da je na seznamu 117 vojaških starešin. Zvezno obrambno ministrstvo trdi, da gre v obeh primerih za denunciantstvo, ki je s svojim lažnim pisanjem vznemirilo javnost.

Položaj na Kosovu se vsaj na videz polagoma normalizira. V tovarnah in uradih je ponovno steklo delo, v šolah je normalni pouk. Na delo se niso vrnili le rudarji v Starem trgu, saj jih je večina na bolniškem dopustu, ki pa je zapadel 6. t. m.

V Banja Luki je bil miting, ki se ga je udeležilo okrog 50 tisoč manifestantov, ki so vzklikali, da priznavajo le erotno, socialistično federativno republiko Jugoslavijo, drugačne ne marajo, ker drugačna ne bi bila njihova domovina.

V Novem Sadu pa je zasedalo predsedstvo pokrajinskega komiteja Zveze komunistov Vojvodine in ugotovilo, da je položaj na Kosovu alarmanten in da so potrebne hitre in korenite spremembe. Kon-

trarevolucija — so poudarili — bi bila že zdavnaj premagana, če ne bi imela tako izdatne pomoči od drugod.

Skopska televizija je v posebni oddaji komentirala bojko proizvodov slovenskih podjetij in uslug slovenskih bank. Bojko je nezdružljiv s politiko zdravega in enotnega tržišča, izhaja pa iz nerazumljive logike »zob za zob, oko za oko« in je posledica izziva slovenskega gledanja na kosovske dogodke. V severnih republikah Jugoslavije menijo, da so Albanci na Kosovu drugorazredni državljani, kar ne odgovarja popolnoma resnici.

V Ljubljani pa je zasedal izvršni odbor socialistične zveze Slovenije in zahteval od Srbije in zveznih organov, da zagotovijo nemoteno delo vseh zveznih organov in organizacij. V posebni izjavi je rečeno, da je zborovanje 1. marca pred zvezno skupščino v Beogradu predstavljalo pritisk na delegate, podobno zborovanje pa je dan prej preprečilo normalno delo predsedstva zvezne konference socialistične zveze, centralnega komiteja partije in predsedstva Jugoslavije. Slovenska socialistična zveza meni, da Beograd ni samo glavno mesto Srbije, pač pa prestolnica Jugoslavije, zato mora zagotoviti delegatom normalno delo brez zunanjih pritiskov. Če oblasti v Beogradu ne morejo zagotoviti te osnovne zahteve, potem bi po mnenju slovenske socialistične zveze morali izbrati za posamezne seje zveznih organov kako drugo mesto.

—o—

ZA DEJANSKO EVROPO!

■ nadaljevanje s 1. strani

Evropske unije le z delnim pristankom sedanjih članic je 51% vprašanih mnenja, da je treba vsekakor priti do cilja, tudi če na poti nekateri izostanejo. Vsekakor prevladuje mnenje, da je treba z referendumom odločiti o bodočnosti te nove zveze.

Slovenska skupnost pred kongresi

■ nadaljevanje s 1. strani

nja, ki usako stranko tako ali drugače tarajo in bremenijo, so pa neizogibna in kot taka tudi znamenje nujne notranje in zunanje demokracije.

Posebne važnosti je seveda strankin deželni kongres, ki je v našem primeru pravzaprav najvišji strankin organ sploh. Deželni kongres ima pred seboj tudi glavne politične probleme, kot so zaščita, sodelovanje z matico in manjšinske povezave, Evropa, izdelava ter ohranitev splošne idejno-politične platforme stranke same. Vse to, izhajajoč iz že od vsega začetka našega samostojnega političnega delovanja sprejete načela o političnem pluralizmu in demokraciji. Aprilski deželni kongres se mora torej lotiti vseh teh vprašanj z resno odgovornostjo in zavestjo, da se le tako postavlja kot pravi glasnik naše narodne skupnosti na političnem področju.

Na teh kongresih bodo člani in delegati slovenske stranke razpravljali o programih in jih tudi nakazali ter odobrili. Prav tako bodo glasovali o ljudeh, ki bodo stranko na vseh prej cmenjenih ravneh vodili in tako obnovili njene izvršne organe. Naj pri tem gre ali za potrditev sedanjih ali izvolitev novih, ni tako pomembno. Pomembno pa je, da vsi vedno bolj čutijo isto idealno enotnost v politični volji Ssk, ki lahko kljub razumljivim raznolikostim in notranji dialektiki obvaruje edino slovensko stranko pogubnih napak velikih vsedržavnih strank, monopolističnih teženj in klientelizma. S spoštovanjem mnenj in stališč vseh, z upoštevanjem odgovornih izbir in z doslednim zagovarjanjem sprejetih tez — s tem bo lahko Slovenska skupnost res lahko šla »s ponosom naprej« tretjemu tisočletju naproti!

a. b.

45-letnica tragedije v ulici Rossetti

Jutri, v petek, 10. marca, poteka natančno 45 let, odkar sta pod streli doslej še neodkritih morilcev na svojem stanovanju v Trstu izgubila življenje primorski književnik dr. Stanko Vuk in njegova žena Dani roj. Tomažič. Kakor je našim bralcem znano, je skupaj z njima bil ubit tudi slučajni gost Drago Zajc iz Ljubljane. Vsekakor gre pri tej tragediji za enega tistih dogodkov, ki so kruto posegli v medvojno trpljenje primorskega ljudstva in živijo v spominu tudi današnjih ljudi. Zato ni čudno, da je usoda tega zakonskega para dobila mesto tudi v literarnih obdelavah, tokrat bi ponovno spomnili le na roman Fulvia Tomizze »Gli sposi di via Rossetti«, ki je izšel leta 1986 pri založbi Mondadori v Milanu. Knjiga je že naslednje leto bila prevedena tudi v slovenščino pod naslovom »Mladoporočnica iz ulice Rossetti«, prav te dni pa smo izvedeli, da je pred kratkim izšla tudi v nemškem prevodu.

To namreč izhaja iz dveh objav v uglednem dunajskem listu »Die Presse«. V kulturni prilogi z dne 4.-5. februarja 1989 je

je naravno, da tudi medvojno tragedijo v ulici Rossetti smatra za del tržaškega dogajanja, ne glede na kulturne in jezikovne razlike, tega mnenja so tudi dobromisleči italijansko govoreči Tržačani. Žal pa je tako stališče v Trstu, ki je še vedno obremenjen z nacionalističnimi hipotezami, izvirajočimi iz preteklosti, tudi danes razmeroma osamljeno, saj si zlasti visoki sloj tržaškega meščanstva zapira oči pred slovensko stvarnostjo. Možnost preseganja tega nenormalnega položaja vidi pisatelj v oživiljanju mittelevropskega duha, za katerega je po njegovem značilno strpno spoštovanje različnih idej, običajev, jezikov in veroizpovedi.

Nemškemu prevodu romana Fulvia Tomizze, ki se v tem jeziku glasi »Das Paar aus der Via Rossetti«, je posvečen tudi književni glasnik založbe Carl Hanser iz Münchna, ki je knjigo izdala. Na naslovni strani glasnika je objavljen fotografski portret pisatelja, posnet v tržaški kavarni San Marco, v notranjosti pa je natisnjenih še nekaj dokumentarnih fotografij, povezanih z življenjem tega tragično preminulega zakonskega para. Osrednji del glasnika pomeni natis članka Fulvia Tomizze o lastni pisateljski usodi, razpeti med Krasom in morjem, pisatelj pa je v njem prispeval še krajše razmišljanje o Stanku in Dani Vuk.

V političnih krogih Furlanije Julijske krajine se nadaljuje živahna razprava, katere povod je dalo glasilo videmske kurije, ki je objavilo napad na RAI, češ da v dnevnih poročilih daje prednost Trstu in zanamarja Furlanijo. Predstavniki nekaterih političnih sil so vložili vprašanja v deželni svet. O zadevi baje razpravljajo tudi v Rimu.

Skupni nastop...

■ nadaljevanje s 1. strani

nastop je usmeril v prihodnost, saj je dejal, da sedanja stvarnost zahteva nov način pojmovanja enotnosti v slovenski narodni skupnosti v zamejstvu. Manjšina si lahko znova pridobi politično moč le, če bo resnično sposobna enotno politično nastopiti na volitvah. Damjan Terpin se je kritično izrazil o nekaterih vsedržavnih strankah in spregovoril o stališčih mladinske sekcije glede številnih aktualnih političnih in družbenih vprašanj.

Na te misli in predloge se je v svojem govoru skliceval tudi deželni poslanec Bojan Brezigar. Posebno pozornost je posvetil vlogi, ki naj bi jo manjšine imele v Evropi prihodnosti.

Prvi del kongresa se je končal s krajšim nastopom Dekliškega zbora Devin. Po odmoru so bili na vrsti nekateri predlogi in posegi, ki so obravnavali šolsko vprašanje, problem gradnje svetlobnega generatorja pri Bazovici, vprašanje slovenske televizije in druge aktualne zadeve. Kongres se je končal z izvolitvijo 12-članskega deželnega vodstva Mladinske sekcije Slovenske skupnosti.

—o—

NOVA ŽELEZNIŠKA NESREČA

V Veliki Britaniji se je 6. t. m. znova pripetila huda železniška nesreča, ki je zahtevala vsaj dve smrtni žrtvi, ranjencev pa je preko 40. Nov primer, ki se je pripetil le 48 ur po nezgodi v bližini Londona, kjer sta izgubila življenje dva potnika, ranjencev pa je bilo 94, je še bolj zaostril polemiko o varnosti britanskih železnic.

—o—

Nadaljuje se ostra polemika med KPI in PSI. Slednja je dejansko preprečila vodstvu KPI, da bi se v Bruslju srečalo s socialistično internacionalo.

Vodstvo Zveze slovenskih izseljencev pri poslancu Bojanu Brezigarju

Izvršni odbor Zveze slovenskih izseljencev se je te dni sestal z deželnim poslancem Slovenske skupnosti Bojanom Brezigarjem. Predmet razprave so bili problemi, ki pobliže zadevajo slovenske izseljence. Predsednik Clavora — z njim so bili še Cruzil, Mattelig in Slavich — je najprej orisal delovanje Zveze slovenskih izseljencev v Furlaniji Julijski krajini. V svojem 20-letnem obstoju je Zveza ustanovila številne sekcije v Severni in Južni Ameriki, v Avstraliji in seveda v mnogih evropskih državah. Zveza je razvila največjo dejavnost predvsem v Belgiji, Švici in Franciji, se pravi v državah, kjer je največ slovenskih izseljencev iz Furlanije Julijske krajine, a je prisotna tudi v drugih državah, kot na primer v Zahodni Nemčiji in Luksemburgu. Svojo sekcijo ima tudi v Milanu. Zveza omogoča stik med izseljenci in njihovo domovino, tako da emigranti lažje ohranjajo svoj jezik in kulturo v okviru svojih družin, čeprav jih od Furlanije

Julijske krajine loči na stotine in celo na tisoče kilometrov.

Poslanec Brezigar se je zahvalil za obisk in zagotovil podporo pobudam Zveze slovenskih izseljencev. V tej zvezi je omenil, da je član predsedstva VI. stalne komisije deželnega sveta, ki je pristojna za vprašanja izseljencev. Posebej je poudaril stališče, da morajo vsi deželni programi, ki se tičejo izseljencev, upoštevati njihove tri komponente: furlansko, tržaško - goriško in slovensko. Brezigar je tudi opozoril na poročilo, ki ga je pred kratkim imel predsednik deželne vlade Biasutti v pristojni komisiji o vprašanju izseljencev, pri čemer je zlasti poudaril veljavnost predloga, naj se izoblikuje deželna ustanova, ki naj bo pristojna za vsa vprašanja izseljencev, kar bi olajšalo razumevanje celotne problematike.

Na koncu je poslanec Brezigar rade volje sprejel vabilo, naj obišče nekaj sekcij Zveze in naj se sreča z izseljenci.

Fulvio Tomizza
Das Liebespaar aus
der Via Rossetti
HANSER

Platnica nemškega prevoda romana Fulvia Tomizze z naslovom »Das Paar aus der Via Rossetti«

namreč natisnjen odlomek iz omenjenega romana, poleg tega pa še daljši pogovor s pisateljem, ki ga je pripravila Beatrice Petrovic Casanova. V njem je Fulvio Tomizza poudaril, da se v romanu »Mladoporočnica iz ulice Rossetti« ni prvič spoprijel s tržaško problematiko, vendar pa je v tem primeru šlo za zavestno odločitev, da s tragedijo neke narodne manjšine seznanijo tudi širši evropski svet. V intervjuju namreč naglašajo, da tudi tržaški Slovenci zanj osebno pomenijo avtohtono prebivalstvo mesta, vredno enakega dostojanstva kot italijanska večina in ostale etnične grupe v tem narodnostno pomešanem mestu. Zato

ZAKAJ VZTRAJAJO ZA BAZOVICO?

Svetovni sklad za naravo WWF iz Trsta je poslal ministru za okolje Ruffolu svojo analizo stroškov, ki bi nastali ob izgradnji sinhrotrona na Področju za znanstvene raziskave, torej na prvotno zamišljeni lokaciji, in ne na krajinsko pomembnem področju T8 pri Bazovici. Izkop bi stal od ene milijarde 800 milijonov lir do največ 4 milijard in 800 milijonov. To bi znašalo od enega odstotka in dveh desetink do treh odstotkov in dveh desetink celotne naložbe, ki bo dosegla vrednost 150 milijard. Strošek je torej razmeroma nizek in bi se zmanjšal, če bi izkopano skalo prodali cementarni in če bi upoštevali prihranek zaradi že obstoječih urbanizacijskih naprav na področju za znanstvene raziskave.

Sklad poudarja, da je na srečanju na ministrstvu v Rimu 7. februarja prišlo na dan, da je ovira za postavitev sinhrotrona na Področju za znanstvene raziskave le denarne narave. Delo za izkop bi trajalo od 7 do 19 mesecev, torej manj časa, kot ga je bilo treba doslej za spreminjanje lokacije.

—0—

VEČER DSI V TRSTU

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu bo večer 13. marca posvečen temi »Društvo 2000 danes in jutri — pogovor s predstavniki društva ob 20-letnici delovanja.« Začetek ob 20.30. V Peterlinovi dvorani Slovenske prosvete je odprta osebna razstava fotografa Vlastja Simončiča.

FOTOGRAF VLASTJA SIMONČIČ RAZSTAVLJA V TRSTU

Udeleženci ponedeljkovega večera v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu so mogli 6. marca spoznati umetniškega fotografa, velikega domoljuba, prijatelja narave in vzgojitelja mladih Vlastja Simončiča. Kot je sam povedal, se je staršem iz osrednje Slovenije rodil v Gorici, odraščal je v Trstu, od koder so družino leta 1918 izgnali. Še danes pa se šteje za Primorca. Njegova življenjska pot je bila trpka in boleča: častniška služba in tigrovstvo pred vojno, aktivnost v OF, zapor, invalidnost, partizanstvo v Severni Italiji, smrtna obsodba med vojno, borba za kruh, fotoreporterstvo pri Tovarišu, krivični zapor in večmesečna samica v prvih povojnih letih, molk kljub garanciji in priznanjem v tujini za fotografske dosežke in pedagoško delo. Izbor umetniških fotografij, ki je zdaj na ogled v Peterlinovi dvorani, je bil pred kratkim predstavljen v Zagrebu, pred kakim letom pa je Simončič prejel odličje Foto zveze Jugoslavije za življenjsko delo.

Vztrajnost in kvaliteta se zdaj obrestujeta, končno pa smo to umetniško in človekoljubno dušo spoznali tudi pri nas. Pravzaprav je Simončiča predstavil že zadnji snopič Primorskega slovenskega biografskega leksikona, še pred tem pa Mladika, za katero je v zadnjem času prispeval več lepih naslovnih.

Vlastja Simončič je v ponedeljek tudi prikazal niz diapozitivov, s katerimi je obdelal 150 let fotografije. Dopoldne je imel to predavanje tudi na srednji šoli Ivan Cankar v Trstu.

Kmečka zveza je imela občni zbor

V Prosvetnem domu na Opčinah je bil v nedeljo, 5. t.m., redni občni zbor Kmečke zveze, ki je znova potrdil, da se slovenski kmetje s tem, da se borijo za napredek kmetijstva, neposredno zavzemajo tudi za ohranitev in razvoj celotne slovenske narodne skupnosti v Italiji. Poročila so podali predsednik Alfonz Guštin, tajnik Edi Bukavec ter načelnik nadzornega odbora. Vsi so se v glavnem strinjali pri analizi stanja in razmer ter težav, ki jih mora odpravljati kmetijstvo. Kritično so se izrazili predvsem o odnosih krajevnih oblasti do neutemeljenega uničevanja kvalitetnih kmetijskih površin in pri tem so z zaskrbljenostjo opozorili na izbiro lokacije za gradnjo sinhrotrona pri Bazovici in gradnjo novega poštnega upravnega središča na Kolonkovcu. Opozorili so tudi, da igra kmetijstvo izredno važno vlogo pri ohranjanju čistega naravnega okolja in da so ukrepi proti kmetijstvu dejansko kvarni za okolje. V tem smislu so se tudi v konč-

ni resoluciji zavzeli, da bi moralo »izvajanje norm za zaščito okolja na našem ozemlju preiti v pristojnost Kraške gorske skupnosti, ki najbolje predstavlja interese domačega prebivalstva«.

Analizirali so tudi težave, ki jih kmetijstvu povzročajo neustrezni ukrepi Evropske gospodarske skupnosti in neustrezne smernice državnega kmetijskega načrta. Občni zbor Kmečke zveze je tudi izrazil odločno zahtevo po »nujni uzakonitvi globalne zaščite za slovensko narodno skupnost, ki živi v Furlaniji Julijski krajini«.

Živahna razprava je pokazala, da so problemi, ki so jih obravnavali kmetje, izredno aktualni in življenjske važnosti za obstoj celotne narodne skupnosti. Slišati je bilo besede, da ni mogoče več zanemarjati nekaterih posegov, da se ohrani slovenska zemlja in da se v smislu naravovarstvenih ukrepov prizna življu, ki že stoletja obdeluje kraško pokrajino, da aktivno posega v prihodnost zemlje, na kateri živi.

Predsednik ZSMJ Greganovič o sedanjih razmerah v Jugoslaviji

V dvorani v ulici Capitolina v Trstu je bilo v ponedeljek, 6. t.m., srečanje s predsednikom predsedstva konference Zveze socialistične mladine Jugoslavije, Brankom Greganovičem. V Trst so ga povabili mladi, ki delujejo v okviru Mladinskega odbora Slovenske kulturno gospodarske zveze, gibanja mladih socialistov, Zveze komunistične mladine Italije in Mladinske sekcije Slovenske skupnosti. Napovedan je bil tudi prihod Srba Tahira Hasanoviča, ki je odgovoren za mednarodne odnose pri zveznem mladinskem vodstvu, pa je bil odsoten, ker je bil zadržan.

Večer je uvedel predstavnik ZKMI Walter Škerk. Slovenec Branko Greganovič, ki na zvezni ravni predstavlja Zvezo socialistične mladine Jugoslavije, je občinstvu, ki so ga za dobro polovico sestavljali mladi, takoj na začetku povedal, da bo o

sedanjih razmerah v Jugoslaviji govoril le z osebnega stališča in da ni mogoče govoriti v absolutnem smislu, ker je jugoslovanska stvarnost izredno zapletena. Ključ vseh problemov in težav v državi je po njegovem mnenju kriza komunikacije znotraj samega sistema. Pojavljajo se silnice, ki so obrnjene navzven, in druge, ki skušajo ohraniti obstoječe odnose. Ne ena ne druga stran nista sposobni razumeti, kaj je potrebno reševati, ker pač uporabljata različna politična jezika. Prav zaradi nerazumevanja je vlada obsojena, da ne more začeti s stvarnim reševanjem konkretnih težav na raznih področjih družbene in gospodarske stvarnosti.

V republiških in pokrajinskih Zvezah socialistične mladine je v Jugoslaviji zaenkrat dovolj enotnosti, da ni mogoče go-

dalje na 5. strani ■

Slovenska skupnost se pripravlja na pokrajinski kongres

Mestna sekcija Slovenske skupnosti v Trstu je imela pod vodstvom dosedanjega sekcijskega tajnika dr. Petra Močnika kongres, na katerem je obnovila odbor in izvolila 10 delegatov za strankin pokrajinski kongres. Gre namreč za sekcijo, ki ima največ volivcev Ssk, obenem pa so najbolj razpršeni po središču in nekaterih četrtih, ki so na šolskem, prosvetnem, verskem področju za Slovence dokaj »mrtve«: Kolonja - Škorklja, Novo mesto - Nova mitnica, Sv. Vid - Staro mesto, Stara mitnica, Kjadin - Rocol. To tudi otežuje delo sekciji, pri zadnjih volitvah pa je ravno na tem področju Slovenska skupnost upadla z glasovi.

O tem se je po tajnikovem poročilu

vnela živahna razprava, ki je bila usmerjena k utrjevanju slovenske prisotnosti v mestu. Poudarjena je bila nujnost uresničitve otroških jasli in pa strukture za ostarele slovenske narodnosti. Dalje so prisotni obravnavali probleme šol v mestnem središču in potrebo po priložnostnih za shajanje in družabnost naših ljudi. Glede upravnih in političnih problemov so na kongresu prisotni, med katerimi sta bila tudi pokrajinski tajnik dr. Zorko Harej in deželni tajnik Ivo Jevnikar, ki tudi ozemeljsko sodita v sekcijo, izrazili potrebo po tesnejšem sodelovanju med tajniki sekcij v tržaški občini ter z občinskim svetovalcem Slovenske skupnosti.

POKRAJINSKI KONGRES SSK ZA TRŽAŠKO 11. MARCA V ZGONIKU

Kakor je bilo že javljeno v tisku, podpisano predsedstvo sklicuje pokrajinski kongres Slovenske skupnosti za Tržaško za soboto, 11. marca t.l., z začetkom ob 15. uri v Športnokulturnem centru v Zgoniku z naslednjim dnevnim redom: pozdrav predsedstva in otvoritev kongresa, politično poročilo političnega tajnika, posegi predstavnikov strankinih organov in izvoljenih predstavnikov, razprava, volitve pokrajinskih strankinih organov in delegatov za deželni kongres SSK.

Predsedstvo pokrajinskega kongresa SSK

PREBIVALSTVO TRSTA

Število prebivalstva v tržaški pokrajini se je v zadnjem letu znova zmanjšalo. Po statističnih podatkih Tržaške trgovinske zbornice se je število stalno bivačih v razdobju od novembra 1987 do novembra 1988 zmanjšalo za 1.948 enot. Novembra lani je živelo v tržaški pokrajini 266 tisoč 167 prebivalcev. Še najizdatneje je število padlo v tržaški občini, kjer so novembra lani našli 235 tisoč 323 prebivalcev, torej kar 1.966 manj kot novembra 1987.

DRUŠTVO SLOVENSKEGA UPOKOJENCEV V TRSTU sklicuje v sredo, 15. marca, 11. redni občni zbor, ki bo v Gregorčičevi dvorani v Trstu, ul. sv. Frančiška 20, ob 9.30 v prvem in ob 10. uri v drugem sklicanju.

Vabljeni člani in prijatelji društva.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Hermann Broch

POVEST SLUŽKINJE ZERLINE

Izvaža Bogdana Bratuž

V nedeljo, 12. marca, ob 17.30 v Kulturnem domu na PROSEKU

—o—

Na Proseku in v okolici je široko odjeknila tragična vest, da sta se na avtocesti pri Postojni smrtno ponesrečila brata Sergij in Gabrijel Husu iz Gabrovca. Službeno sta v petek, 3. t.m., potovala v Ljubljano, ko je v še nejasnih okoliščinah prišlo do hude nesreče. Oba brata sta bila aktivna zlasti v športnem življenju in zapuščata ženi ter mladoletne otroke. Vsem izrekamo globoko občuteno sožalje.

PREDSEDNIK ZSMJ GREGANOVIČ O SEDANJH RAZMERAH V JUGOSLAVIJI

■ nadaljevanje s 4. strani

riti o krizi. Na ravni predsedstva konference Zveze socialistične mladine Jugoslavije pa se člani zavedajo, da je pot iz krize v pluralizmu idej.

V živahni in precej dolgi debati je Branko Greganovič še jasneje spregovoril o nekaterih pogledih na sedanje narodne in politične težave v Jugoslaviji.

Uspela filmska prireditev v Gorici

V Kulturnem domu v Gorici se je v nedeljo končala četrta izvedba prikaza slovenskih filmov in televizijskih video posnetkov z naslovom »Film video monitor«. Organizatorji so predstavili javnosti filmska in televizijska dela, ki so jih v lanskem letu uresničili na Slovenskem.

Prireditve se je začela v sredo, 1. marca, ko je bil na sporedu film Jožeta Pogčnika »Kavarna Astoria«, v naslednjih dneh pa so se na platnu v Kulturnem domu zvrstili številni zanimivi posnetki. Med temi naj spomnimo na dokumentarec »Spomini na Soško fronto«, ki sta ga pripravili Dorica Makuc in Mija Janžekovič. Zanimanje je vladalo tudi za prvi koroški igrani film Tevžej Marjana Stickerja. Med filmskimi novostmi lanskega leta je bilo sploh precej dokumentarno-zgodovinskih del. Pozornost kritikov so pritegnile filmske no-

vosti slovenskih režiserjev, strokovnjaki pa so se zanimali tudi za okroglo mizo na temo »Slovenski scenaristi med izzivom sedanjosti in kritičnim pregledovanjem preteklosti«.

Četrty Film video monitor je tudi letos potrdil, da je kvalitetno zasnovan in nudi torej lepo priložnost za slovenske filmske ustvarjalce in strokovnjake, da svoje izdelke predstavijo tudi izven meja matične domovine.

—o—

Program prireditev

V KULTURNEM DOMU V GORICI
(MAREC 1989)

11. (sobota) ob 20.30: 5. SREČANJE GLEDALIŠČ ALPE JADRAN. Roberto Lerici: »Poslednja kopel«. Gledališče LA PICCIONAIA iz Vicenze. Prireditelj: Občini Gorica in Nova Gorica.

15. (sreda) ob 20.30: 5. SREČANJE GLEDALIŠČ ALPE JADRAN. Premiera gledališke predstave »Komedijant« T. Bernharda. Primorsko Dramsko Gledališče - Nova Gorica. Prireditelj: Občini Gorica in Nova Gorica.

18. (sobota) ob 9. in 11. uri: Indijska klasična glasba. Predstavi MARTIN LUMBAR (za šole).

20. (ponedeljek) ob 18. uri: »SREČANJE ŠPORTNIMI ZVEZDAMI«. Dražen »Prača« Dalič (košarkar). Prireditelj: Kulturni dom in SZ Dom.

20. (ponedeljek) ob 20. uri: DERBY KVIZ. Nastopajo ekipe iz Sovodenj, Števerjana, Doberdoba in Gorice. Prireditelj: Kulturni dom.

28. (torek) in 29. (sreda) ob 20.30: Gledališka predstava »TRG V BENETKAH«, Peter Turrini. Režija: Dušan Mlakar. Gostovanje Drame SNG Ljubljana.

30. (četrtek) ob 18. uri: Kulturni večer »Srečanje z avtorjem« TONE PARTLJIČ. Prireditelj: Kulturni dom.

31. (petek) ob 18. uri: Okrogla miza. Dr. HENRIK TUMA: planinec, pisatelj in gospodarstvenik. Prireditelj: Slovensko planinsko društvo iz Gorice.

1. aprila (sobota) ob 20.30: Madžarski kabineti večer IVR P. LIPRA. Prireditelj: MOD LUK.

—o—

PREDAVANJE ZA SLOVENCE V LAŠKEM

SKRD »Jadro« iz Ronk vabi na predavanje, ki bo v petek, 17. t.m., ob 20. uri v prostorih društva v Romjanu. Psiholog V. Ščuka iz Nove Gorice bo govoril o temi: Motnje in težave šolskega otroka.

Kriza kroji gledališke sporede

Ob novici o podelitvi nagrade Slavka Gruma za najboljšo dramsko besedilo v letu 1988 me je zbodel podatek, da se je za to priznanje potegovalo nič manj kot osemindvajset iger, v ožji izbor pa so prišle naslednje: Mirka Zupančiča Elektrino maščevanje, Dušana Jovanovića Zid in jezero, Daneta Zajca Medveja, Draga Jančarja Klementov padec in Zalezujoč Godota, Rudija Selige Volčji čas ljubezni ter Iva Svetine Seherzade. Zdi se mi, da gre za pravo inflacijo izvirnih slovenskih dramskih besedil, ki so skoraj vsa doživela tudi svoje odrske prazizvedbe. Za umetnost ne velja pravilo, da kopičenje kvantitete pripelje slej ko prej do kvalitetnega preskoka. Ravno obratno: nizki kriteriji ocenjevanja imajo za posledico poplavo šibkih del. V času, ko je živel in pisal Slavko Grum, po katerem se ta pomembna nagrada imenuje, so bile krstne uprizoritve izvirnih slovenskih iger umetniški dogodek. Zato se ne smemo čuditi, če do da-

nes še ni bil presežen Grumov Dogodek v mestu Gogi.

Da se razumemo, nikakor ne plediram za omejevanje pisanja, opozarjam le na nizka merila, s katerimi se ocenjujejo dramski teksti. Grum je bil že nekajkrat uprizorjen v tujini, medtem ko so uprizoritve sodobnih dramatikov v tujini prava redkost. Drugod seveda ne ocenjujejo slovenskih besedil prizanesljivo, ampak jih merijo s svojim vatlom. Zato v imenu kvalitete predlagam, naj bodo dramaturgi naših teatrov veliko bolj izbirični, čeprav vem, da so tatieme za slovenske avtorje veliko nižje od tujih, ki terjajo izplačilo v devizah. Tudi na tem področju kroji ekonomska kriza umetniško podobo naših dramskih sporedov. Če hočemo stopati v korak s časom in z evropskimi in svetovnimi tokovi v literaturi, moramo obogatiti naše repertoarje z imenitnimi tujimi deli.

Zarko Petan

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ob izidu marčne številke Ognjišča

Tudi marčna številka revije Ognjišče se predstavlja z bogato vsebino. V branje nas uvede molitev za močno dušo, ki jo je napisal kardinal John Henry Newman. Pismo meseca je še posebej zanimivo, saj bralca vabi, da razmišlja o medsebojnih odnosih na delovnem mestu.

Ognjišče predstavlja tokrat izredno koristno ustanovo, družinsko svetovalnico »Betanija«, ki ima svoj sedež na Ciril Metodovem trgu 7 v Ljubljani. Organizacija ima okrog petnajst stalnih sodelavcev, ki strokovno iščejo možnost reševanja problemov v duhu evangelija. Katehet Primož Krečič na originalen način predstavlja skrivnost greha. Ognjišče kot verska publikacija, obravnava namreč tudi teme, ki jih objavlja na veroučnih straneh.

Priloga Ognjišča je tokrat posvečena 450-letnici Marijine božje poti na Sveti Gori. Zgodovinski zapis je sestavil Silvester Čuk. Članek je opremljen z zanimivimi fotografskimi posnetki, objavljen pa je tudi zapis o tem, kako je Primorska proslavljala ta jubilej. Sklepno slavje svetogorske okrogle obletnice bo letos 8. oktobra.

V Ognjišču smo med drugim našli tudi podatke o številu duhovnikov v posameznih slovenskih škofijah na novega leta dan. Iz podatkov izhaja, da je bilo v »celotni slovenski cerkveni pokrajini ali metropoliji na začetku tega leta 1138 duhovnikov: 867 škofijskih in 271 redovnikov. Povprečna starost škofijskih duhovnikov v metropoliji znaša 51 let, 5 mesecev in 24 dni. Starostno povprečje v koprski škofiji pa se dvigne na 52 let, 8 mesecev in 4 dni.

Med bralci Ognjišča vlada največje zanimanje za rubrike Pismo meseca, Kako sva se spoznala in za zgodbe, ki jih revija objavlja. Zelo

priljubljeni so tudi razgovori, ki jih oče urednik posname s prizadetimi brati, podoben uspeh žanjejo tudi pisma, na katere revija odgovarja in obravnavajo najrazličnejša vprašanja, ki žulijo mladega človeka.

Naj bralce opozorimo še na knjige, ki jih Ognjišče priporoča v tej številki. Prva je knjiga »Moč svetlobe«, ki jo je izdala Mladinska knjiga. V njej so objavili dvajset zgodb ameriškega pisatelja judovskega rodu, Nobelovega nagrajen-

ca za književnost Isaaca Singerja. Druga knjiga je življenjepis ustanovitelja jezuitskega reda Ignacija Lojolskega. Napisal ga je španski jezuit Candido de Dalmases. Zadnjo predstavljeno knjigo je izdalo Založništvo tržaškega tiska. Gre za antologijo esejev in drugih zapisov Bojana Stih, ki so jih uredniki zbrali pod naslovom »Vajkardi«.

Vrsto dragocenih življenjskih misli lahko preberemo v zapisu, ki predstavlja duhovnika in pisatelja Philija Bosmana, po rodu Flamca, ustanovitelja gibanja »Za več srca in več človečnosti«.

Na zadnjih straneh revije je tokrat predstavljena v besedi in sliki nova cerkev v Radencih, ki je posvečena svetima bratoma Cirilu in Metodu.

Nove izdaje celovške Mohorjeve družbe

Mohorjeva založba v Celovcu je v preteklih dneh predstavila javnosti dve novi knjigi. V Hiši literature v Celovcu, v prostorih Musilovega arhiva, so v petek, 24. februarja, predstavili novo knjigo Janka Ferka z naslovom »Vsebine peščenih ur.« O knjigi je govorila mag. Neva Šlibar, asistentka za germanistiko na ljubljanski univerzi. Poudarila je, da je največja značilnost knjige jezik, saj je Ferkovo besedilo zaradi estetike redukcije zelo sintetično. Teksti so intenzivni, vidna pa je tudi brezčasnost. Šlibarjeva je kot pridobitev označila »Leksikon«, ki ga v knjigi namesto sklepne besede objavlja Peter Kersche, celovški leksikograf in pisatelj. »Leksikon« na koncu »Vsebine peščenih ur« je nekakšen satirčno-dokumentarni zapis o avtorju, njegovem ustvarjalnem delu in je obenem tudi zabaven. Knjigo je oblikoval Marjan Paternoster, skupno šteje 112 strani.

V Slomškovem domu v Celovcu pa so v ponedeljek, 6. marca, predstavili znanstveno delo univerzitetnega profesorja dr. Ericha Prunča, ki

je predstojnik Instituta za prevajanje in tolmačenje na graški univerzi. Prunč je knjigo napisal v nemščini in ji dal naslov »Urban Jarnik, Textologische Grundlagen und lexikologische Untersuchung seiner Sprache«, se pravi »Urban Jarnik, tekstološka osnova in besedoslovna preiskava njegovega jezika«. Dejansko gre za tri dela. V prvi knjigi je objavljena kritična izdaja pesmi in prevodov Urbana Jarnika, v drugi je prof. Prunč opravil analizo besedišča, v tretji knjigi pa je opravil t.i. konkordanco pesmi in prevodov. Knjigo je celovška Mohorjeva založba izdala v zbirki Studia Carinthiaca Slovenica.

Prof. Erich Prunč je s to publikacijo, ki ima skupno 654 strani, opravil pomembno raziskovalno delo. Prvič je v celoti zbrana in objavljena zapuščina Urbana Jarnika, ki jo je sam odkril. Pesnik Urban Jarnik (1784-1844) je gotovo eden pomembnejših slovenskih besednih ustvarjalcev svoje dobe. Bil je pesnik, pisal pa je tudi poučna besedila za mladino in jezikovne razprave. Pri-

dalje na 8. strani ■

STANKO ŽERJAL

Epistula ad Italos

(Pismo Italijcem)

Ker je slišati, da so se zakonodajavci — tandem aliquando — odločili pripraviti tako imenovani zaščitni zakon za Slovence v Italiji in ker so se spet dvignile hrupne polemike nasprotnikov in nova dokazovanja naših, me nekaj sili, da pohitim napisati o narodnostni zaščiti nekaj tistega, kar mi že mnogo let roji v možganih. S tem se ne le pridružujem blagohotni poslanici goriskega, videmskega in tržaškega škofa izpred treh let, ampak skušam kaj dopolniti k spomenici, ki so jo trije kvalificirani duhovniki teh škofij podpisali in poslali rimskim zakonodajalcem v imenu slovenske duhovščine tega obmejnega pasu. Pravzaprav sem že tisto jesen (19. novembra 1985) ponudil sobratom v Trstu in Gorici izdelan vzorec v pomoč pri sestavljanju, a je bil odklonjen, ker se je pobudnikom zdelo, da se strašno mudi, tako da ne bi bilo časa za spreminjanje ali dopolnjevanje tistega v Trstu izoblikovanega in že podpisanega teksta kakor tudi ne za nabiranje vseh posameznih podpisov in ne za predložitev domačim škofom, da bi ga bili ti s svojim blagoslovom odpremili naprej

— v podporo prejšnje lastne škofovske poslanice.

Dejansko se ni nič mudilo in prenačljena procedura je povzročila pri hierarhiji bolečo zamero; danes pa se, kot kaže, res mudi. Zato želim povedati nekaj svojih misli le sumarično in delno iz takratnega mojega teksta.

V kakšnem svojstvu se oglašam sredi množice važnejših, veljavnejših Slovencev, pred visokim zborom javnih funkcionarjev, pa celo pred obličjem ljudskih tribunov v zakonodajnih zbornicah? Če se bo pokazala potreba, bom to prav rad povedal — posebej, kdaj drugič. Neskromno si domišljam, da imam več kot eno legitimacijo za vstop v razpravljalni krog o tej tematici.

Govorim vsem Italijcem, to je vsem narodom italijanske republike: Slovincem, Nemcem, Ladincem, Aostancem, po potrebi tudi tistim Sardincem, ki se distancirajo od pristinega italijanstva, nadalje Furlanom, in še tistim peščicam kompaktno bivajočih Albancev, Grkov, Hrvatov v Južni Italiji in seveda petinpetdesetim milijonom pristinih Italijanov.

Želim povedati nekaj, kar niste verjetno še nikdar dovolj jasno slišali, ker vam nikoli nihče ni dovolj jasno razložil, ker niti v učenih bukvah ni dovolj jasno razčiščeno. Naglica ne dovoljuje dolge razprave, zato »in medias res«, v jedro stvar!

1. Kakšne državljane želiš imeti, o republika, med slovensko govorečimi ljudmi? Odkritosrčne in poštene in značajne v miru in vojni?

O kvarnih posledicah asimilacije, prisilne ali samo vódene ali tudi le prostovoljne razmišljam in opazujem, odkar je leta 1918 v mojo rojstno vasico prikorakala četa italijanskih vojakov. Iz študija in še več iz opazovanja po Trstu, Gorici, Čedadu, Beljaku, Celovcu in celo med Nemci ter Madžari v Vojvodini povzemam v sintezi tole podoba:

Med sto normalnimi ljudmi iz raznih slojev, starosti, spolov, zvestimi svojemu narodu kjerkoli — v kompaktnosti ali na jezikovno mešanih ozemljih — je na primer dvajset odstotkov oseb s slabimi lastnostmi, bolj v breme kot v korist človeški družbi; drugih dvajset odstotkov je ljudi mahedravega značaja, manj zanesljivih; šestdeset odstotkov pa je vsestransko neoporečnih, odličnih oseb, so pošteni, resni, delavni, vestni, socialno čuteči itd. Njihove vernosti tu ne jemljem v poštev.

Med sto asimiliranimi, rojenimi v drugače govoreči družini in bivajočih na pod-

Sodobno kmetijstvo

Marčna opravila v sadovnjaku

Nevarnost pozebe je minila, zato obrežemo ribez, kosmulje in maline. Ribezove in kosmuljine grme pomlajujemo z rezanjem lesa, starejšega od treh let, zaradi slabih cvetov in drobnih plodov, ki se radi osipajo. Režemo na tistem mestu, kjer poganja mlajši močnejši poganjek. Star les je temnejše barve, ni gladek in se lušči. Iz tega lesa poganjajo drobni enoletni poganjki s slabim cvetnim nastavkom in so za rodnost nepomembni. Ribezovi in kosmuljini grmi so zaradi tega gosto zaraščeni, senčni imajo slabo podrast, mlajši poganjki pa slabo rodijo.

Pri obrezovanju ribeza poleg starih poganjков odstranimo še vršičke enoletnih, ki jih je poleti napadla ribezova plesen. Porežemo tudi poganjke, ki rastejo zunaj grma ali legajo na zemljo v medvrstnem prostoru. Odstranimo tudi nalomljene in polomljene poganjke v grmu, kateri nam otežujejo sprotna opravila, poleg tega plodovi v travi težko dozori.

Še vedno lahko okopavamo in gnojimo sadno drevje, če zemlja ni zamrznjena. S hlevskim gnojem ali kompostom gnojimo vsako tretje ali četrto leto. Drevesa si razdelimo v tri ali štiri skupine in vsako gnojimo eno leto. Po treh ali štirih letih začnemo ponovno gnojiti prvo skupino. Tudi za mineralna gnojila je zdaj primeren čas. Količine mineralnega gnojila odmerjamo glede na zemljo, rast drevesa, starost, rodnost v preteklem letu in količino hlevskega gnoja, ki smo ga dodali.

V strnjenem sadovnjaku gnojimo celotno površino, pri posameznih drevesih pa

pod krošnjo in kakega pol metra zunaj nje. Pri deblu potrosimo najmanj in količino povečujemo proti zunanemu robu krošnje. Gnojimo s primerno količino posamezne vrste gnojila, kot so fosfor, kalij in dušik ali pa s sadjarsko mešanico nitrofoskala v razmerju 7 proti 10 ali 18 proti 1. Ta mešanica vsebuje poleg osnovnih hranil še 1% bora in 1% magnezija, ki sta za rast, razvoj in rodost sadnega drevja zelo pomembna. Če tla pod drevesi niso zatravljena, je priporočljivo, da potresemo gnojilo z obdelavo zakopljemo ali vsaj zmešamo z zemljo.

Cepljenje koščičarjev je minilo in sedaj cepimo in precepljamo pečkarje. Če bo dovolj zgodaj toplo in ugodno vreme, lahko že cepimo na lub, da se bo začel pretok sokov po drevesu.

Pri močnih okužbah z ameriškim kaparjem, ušmi in podobno golaznijo je priporočljivo celo dvakratno zimsko škropljenje, za jesenskim tudi predpomladno, ki ima več prednosti. Škropiti je treba ob nepresuhem ozračju. Bolje je, da se škropivo na drevju počasi suši, saj je učinkovitejše. Če na poškropljeno drevo dežuje prej kot v 3 do 6 urah, moramo škropljenje ponoviti. Večina škropiv je strupenih za ljudi in živali, zato ravnajmo z njimi previdno, v zaščitni obleki, z očali in rokavicami in ne vdihujemo strupene megle. Ostanke strupov in embalažo zakopljimo in ne zlivajmo ne v stoječo ne tekočo vodo. Tudi priprave opravimo daleč proč od dopusta živine.

Z. T.

Medtem ko pišemo, gre na Dunaju h koncu tridnevno zasedanje 35 zunanjih ministrov držav, podpisnic Helsinške listine o varnosti in sodelovanju v Evropi. Gre dejansko za uvod v vojaška pogajanja med Atlantsko zvezo in Varšavskim paktom o zmanjšanju konvencionalnega orožja v Evropi. Ta pogajanja se začnajo danes (četrtek, 9. marca).

**Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"**

ročjih zadostnih stikov z izvirno narodnostjo (Trst, Celovec, Ronke, Ločnik, Pliberk) ali celo v kompaktnih naseljih njih »bivšega« materinega jezika, odkrivam v istem odstotkovnem razmerju tole: vsemstransko neoporečnih, odličnih oseb je 20 odstotkov, mahedravih značajev tudi dvajset odstotkov kakor v prejšnji razpredelnici — in ljudi znatno slabih lastnosti, bolj skritih kot vidnih, je celih šestdeset odstotkov. Pa še nekaj več: v vseh treh kategorijah, celo v vrsti neoporečnih, večinoma pa seveda iz šestdesetorice moralno pohabljenih se, kakor po neki vegetativni nuji, razvije roj — janičarjev. Ti postanejo strah narodnim mnajšnam in nadlega ali nadloga celo večinskemu narodu, kamor so se neznajčajno priličili, bodisi osebno bodisi po neznajčajnih starših.

Kaj pa osebe iz mešanih zakonov? Za božjo voljo, pustimo jim svobodo, pustimo jih pri miru! Srce ima svoje zakone. Če se Slovenka poroči z Italijanom ali Italijanka s Slovencem, naj se zakonca med seboj dogovorita, v kateri kulturni prostor bosta usmerila otroke!

2. Če večinski narod omejuje kulturno rast otroka v njegovem lastnem jeziku, žene svojo žrtev v spor vesti, najprej starše seveda. Človek ima namreč pravo, pristno moralno dolžnost ohraniti svojo narodnostno identiteto zase in za svoje otroke in torej gojiti kulturno rast iz kore-

nin lastne narodnosti, vsaj dokler biva med kompaktno naseljenimi rojaki, medtem ko se samo stalno v Milanu bivajoča slovenska družina lahko začuti dispencirana te dolžnosti. Odkod pa izvira ta dolžnost? Pravijo, da je ta problem o viru moralitete v tem slučaju trd oreh. V razpravah in polemikah se na razne načine poskuša to dokazovati. Žal se navajajo na splošno precej ohlapni dokazi. Najbolj vidni dokaz te dolžnosti je neka usodna sankcija nad prekrškom zvestobe do svojega naroda. Implicite je omenjena v prvi točki tega spisa. Asimilacija v nadpolovični, morda v tričetrtinski verjetnosti rodi pohabljen značaj. Ta pojav je treba dokazati statistično in priporočati bi bilo mladim etnologom ali sociologom, naj se posvetijo temu raziskovanju. Potem naj prinesejo izsledke moralistu! Če je tako kot pravim, bo vsak moralist moral priznati: če starši usmerjajo otroka v drugojezično kulturo, storijo pravi pristni greh v teološkem smislu.

Zakaj? Zato ker otroka ženejo v nevarnost, da bo postal pohabljen značaj. Starši pa so dolžni vzgajati čim bolje, rabiti čim boljša sredstva za pravilno, uspešno izoblikovanje bodočega odraslega člana človeškega rodu.

Do nasičenosti se v naši dobi dokazujejo in proglašajo pravice narodnih ali bolj narodnostnih manjšin. Kaj pa dolžnost

zvestobe do svojega naroda? Tudi to se omenja, a žal v raziskavanju moralnega vira te dolžnosti ne vidim prav nobenega napredka v petdesetih letih, to je od dne, ko sem ta problem zastavil slovitemu, globokemu filozofu Alešu Ušeničniku. Svetlo me je pogledal in mi prijazno pritrdil: »Prav imate, to je pa res, da moralitetni vir te dolžnosti v svetovni filozofiji ni nič kaj obdelan.« Nato je šel v svojo bogato knjižnico in mi prinesel knjigo iz leta 1903: Der Nationalgedanke im Lichte des Christentums (Narodna misel v luči krščanstva). Zelo zanimiva razprava govori prav o viru dolžnosti, pa se zdi marsikaj za lase privlečeno. Po mojem samo zle posledice asimilacije najbolj jasno dokazujejo nieno nemoralnost. Le iz tega je jasna dolžnost zvestobe. Josip Vidmar je v knjižici Kulturni problem slovenstva zapisal, da ima asimilacija daljne posledice v poznih rodovih. Trdi, da okrutnost Prusov izvira iz nasilno potlačenega slovanstva v njih prednikih. Če ni tudi ta Vidmarjeva misel kaj pretirana pa za lase privlečen dokaz?

Neposredne zle posledice asimilacije so nam vsak dan vidne, če hočemo bistro opazovati. Zle posledice so kazene za prekršek, torej sankcija. Sankcija pa predpostavlja neki moralni zakon.

Če ti, gospa država, nočeš tega upoštevati, boš imela na vzhodni meji slabe državljanke.

PREDSEDNIK WALDHEIM SPREJEL ŠEVARNADZEJA

Avstrijski zvezni predsednik Kurt Waldheim je 6. t.m. sprejel na Dunaju sovjetskega zunanjega ministra Ševardnadzeja. Pogovor je trajal pol ure. Waldheim in Ševardnadze sta se pogovarjala o odnosih med Zahodom in Vzhodom, o položaju na Bližnjem vzhodu in o možnosti, da se Avstrija priključi Evropski gospodarski skupnosti. Glasnik avstrijskega zveznega predsednika je dejal, da je Waldheim zadovoljen, da se je srečal s predstavnikom ene izmed obeh velesil. V časnikarskih krogih pa poudarjajo, da ameriški zunanji minister Baker ne namerava obiskati avstrijskega državnega poglavarja, čigar ime je na seznamu nezaželenih oseb zaradi njihove domnevne nacistične preteklosti. Seznam je sestavilo ameriško pravosodno ministrstvo. Avstrijski zunanji minister Mock je šefu ameriške diplomacije sporočil, da sklep ameriške vlade glede odnosa do predsednika Waldheima še vedno negativno vpliva na stike med Washingtonom in Dunajem.

Zanimivo je, da je predsednika Waldheima obiskal italijanski zunanji minister Andreotti.

NOVE IZDAJE CELOVSKE MOHORJEVE DRUŽBE

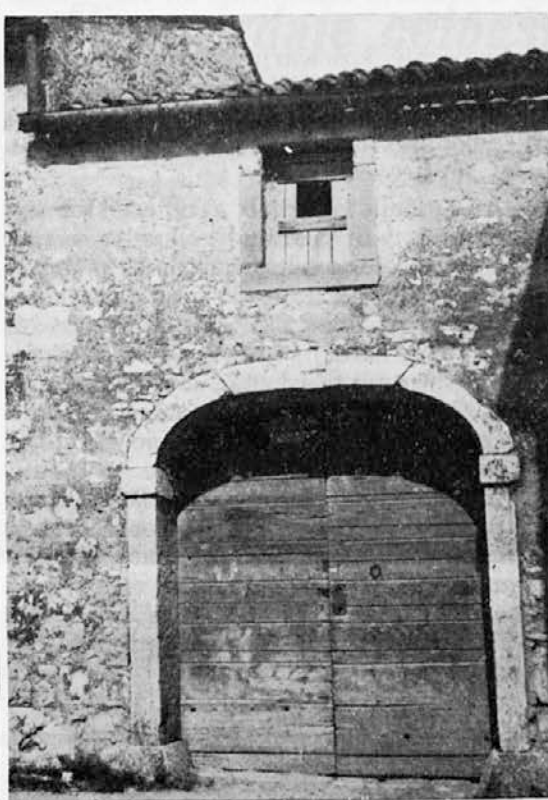
■ nadaljevanje s 6. strani

čujoča monografija skuša omogočiti pregled njegovega dela in ga ovrednotiti v okviru slovenske književnosti, koroškega duhovnega življenja na začetku 19. stoletja in zgodovine slovenskega jezika.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Položaj na zasedenih ozemljih

Na zasedenih arabskih ozemljih je položaj znova izredno napet. Palestinci so namreč oklicali splošno stavko proti brutalnim nastopom izraelske vojske, ki je tudi zadnje čase uporabila strelno orožje in ubila nekaj Palestincev. Število palestinskih žrtev se je tako v 14 mesecih protesta na zasedenih arabskih ozemljih povečalo na 390. V istem razdobju so našli tudi 17 izraelskih žrtev. Vojaške oblasti v Cisjordaniji in Gazi so znova uvedle policijsko uro.

Ob muslimanskem prazniku »isra al meraj«, spominskem dnevu Mohamedovega romanja iz Meke v Jeruzalem, so izraelske oblasti pomilostile 130 Palestincev, ki so bili zaprti v jetnišnici Ketziot.

Na tiskovni konferenci je izraelski zunanji minister Arens obsodil vse tiste, ki se zavzemajo za začetek dialoga z Arafatovo osvobodilno fronto. Skoraj istočasno pa se je laburistični voditelj in minister za finance Peres srečal z betlehemskim županom in se razgovarjal o možnostih dialoga med Izraelci in Palestinci.

—O—

DE MITA OBISKAL MADRID IN LIZBONO

Predsednik italijanske vlade De Mita je bil na obisku v Madridu, kjer je imel pogovore s španskim ministrskim predsednikom Gonzalesom. De Mita je sprejel tudi kralj Juan Carlos. Iz španske prestolnice je predsednik italijanske vlade nadaljeval pot v Lizbono, kjer se je srečal s portugalskimi voditelji. V središču pozornosti pogovorov v Madridu in Lizboni so bila predvsem aktualna vprašanja, ki zadevajo Evropsko skupnost, v pričakovanju popolne evropske integracije. De Mita se je vrnil v Rim v sredo, naslednji dan pa bo v palači Chigi seja vladnega kabineta, na kateri bodo nadaljevali razpravo o kletenju javnih izdatkov in o drugih ukrepih za zaježitev ter omejitev inflacije.

STANKO ŽERJAL

Smrti prehitevajo razvedritev

III.

Na nekem pol ilegalnem sestanku katoliških visokošolcev v Goričanah nekje leta 1932 je po svojem predavanju vzklikal svoje želje po samostojni slovenski državi takole: »Živela Švica številka dve!« — Živela Belgija številka dve!« Grajal je tudi jugoslovansko popustljivost pri rapalski pogodbi, ko je bilo možno doseči vsaj Wilsonovo mejno črto nekje čez Trnovsko planoto in po sredi Istre.

V drugi polovici tridesetih let pa mu je dozorelo mnenje, da nas čaka še »ognjeni krst komunizma«.

Le malce pred zadnjo vojno sem ga med mojim zadnjim obiskom Ljubljane spoštljivo in zaupno vprašal za mnenje o razkolu v taboru katoliških politikov na Primorskem. Zelo rad mi je povedal svoje skrajno kritično sodbo o voditelju takratnega — recimo — konservativnega krila — in še danes mu dajem prav.

V zgodnjih tridesetih letih se je v Brecljevo družino priženil dr. Stanovnik, vodi-

telj krščanskih socialistov. On in svak Marijan sta se po poteku let odločila za vstop v OF in celo v njeno vodstvo. Pritegnila sta s seboj še očeta Antona in približala svojemu krogu še visoko uglednega pisatelja, duhovnika Finžgarja. Breclj senior je ob nastopu OF pohitel k škofu Rožmanu, da bi ga prepričal, naj bo strpen pred novorojenim gibanjem. Javil se je tudi pri zastopniku Katoliškega tiskovnega društva duhovniku Košičku, bivšemu uredniku Domoljuba, in svaril pred časopisno kampanjo proti Osvobodilni fronti. Zadel je ob zid. In je vzkliknil: »Če se ne daste prepričati, bodo lahko padale tudi duhovniške glave ...« Košiček pa je odvrnil: »In na koncu tudi Brecljeve ...«

Ob nenadni smrti tega kranjsko vipavskega sina, kak mesec po zloemu fašistične Italije, je katoliška Ljubljana hotela izraziti užaloščenost zaradi izgube tako velikega moža. Pa se je brž pohujšala, ker je bilo v ilegalnih razmnoženinah partizanskega tiska objavljeno, da je bil rajnki član

Plenuma Osvobodilne fronte. Brž so se pa razširila nova presenečenja, namreč da je dr. Breclj obiskal začasno osvobojeno Gornjevipavsko dolino in tam hotel nekaj intervenirati pri vrhovnem primorskem poveljstvu OF in bil pri tem zapostavljen ali v rokavicah odslovljen in da se je vrnil v Ljubljano razočaran ter da je v Ljubljani v tistih nekaj tednih pred nesluteno smrtjo izgovoril več odločno kritičnih besed proti politiki in strategiji partizanstva. Njegov zet dr. Stanovnik je bil takrat že mrtev, ustreljen od Italijanov.

Pisatelj in duhovnik Finžgar je že v začetku partizanstva poskusil uravnati protikomuniste v previdno, spravljivo, preudarno zadržanje. Ni uspel. Vzklikal pa je: »Pristopanje k Osvobodilni fronti in širjenje njene propagande gre kakor plaz, ki ga ni mogoče ustaviti ... Mi samo žaljamo in nas bo plaz pregazil ...«

Iz desetletja med Ehrlichovimi opomini in njegovo nasilno smrtjo bi bilo gotovo še kaj zanimivega povedati, kako so omenjeni možje na bregovih Gradašnice marsikaj bistro gledali in modro mislili, vendar ni mogoče prezreti niti Ehrlichovih opozoril: »Gospod Marijan, gospod Marijan! Komunisti vas bodo izigrali.«

Konec